

ZSIDÓ SZEMLE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI.,
Király-utca 36. szám. — Telefon: 84—89 szám.
Sürgőnycim: UNGCION

POLITIKAI HETILAP
Megjelenik minden pénteken

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Egy évre K
Hegyedévre K

Betiltják az antiszemita lapokat?

A „Magyarság“ legújabb számában olvassuk:

„Bethlen István gróf miniszterelnök kedd délelőtt magához kérette az összes kormánypárti, illetve kormányt támogató keresztény lapok szerkesztőit. Megjelentek így a miniszterelnökségen a 8 Órai Ujság, A Nép, Szózat, Uj Nemzedék, Nemzeti Ujság és a többiek. A miniszterelnök körülbelül háromnegyedórán át beszélt a megjelentekhez, kifejtvén, hogy nagyon hehlytelenül cselekszenek és teljesen a kormány intenció ellenére, mikor az antiszemitizmust szolgálják. Hangsúlyozta, hogy ha például Grün Mór ügynök csalt, ne írják azt, hogy a „zsidók csalnak“ — ezt különösen a Szózat-ban és a Nép-ben tapasztalta, — ne támadják a drágaságért a zsidó bankokat, mert a drágaságot éppenséggel nem a bankok csinálták, hanem részes abban mindenki. Nem az jelenti a kormánypárti lapot, hogy a hasábjain a zsidóságot szidja és szítja az antiszemitizmust. Ha a kormány egyes intézkedései esetleg nem is tetszenének, irjanak róla őszinte kritikát, de ne zsidóellenes tónusban, mert a jövőben nem fogja eltűrni. Felhívta a megjelentek figyelmét arra, hogy utasítást adott ki az ügyészségnek, hogy már holnaptól kezdve e téren a legnagyobb figyelmet fejtse ki és amely lapban ilyen hangnemet tapasztal, az illető lapot koboztassa el. Kérte a megjelenteket, ne tegyék ki lapjaikat az elkobzás kellemtelenségeinek és szívelejk meg az általa elmondottakat, mert csakis így szolgálhatják úgy az országnak, mint a kormánynak az érdekeit is.

A miniszterelnök beszédét előzőleg azzal vezette be, hogy felhívta a megjelent lapszerkesztők figyelmét a nemzetgyűlés egyik ülésén elhangzott azon indítványra, hogy négy lapot tiltsanak be. Ő ezt az indítványt visszautasította és egyáltalában nem azonosította magát az indítvánnyal, mert az a meggyőződése, hogy régi bűnökért nem lehet most lapokat felelősségre vonni. Kijelenti azonban, hogy a jövőben nem tűr ilyen hibákat és a legerélyesebben fog eljárni az egyes sajtóorgánumok ellen, ha ily hibákat tapasztal.

A miniszterelnök ur ezzel a komoly intelemmel remélhetőleg érvényt kíván szerezni az érvényben levő magyar büntetőtörvénykönyvnek, amely a felekezeti és nemzetiség elleni izgatást üldözni és büntetni rendeli.

A lapokban egyébként azt is olvassuk, hogy

a kormány novelláris uton kívánja a felekezeti izgatást az eddiginél szigorubb rendszabályokkal üldözni. A szándék szép és nemes, bár az a meggyőződésünk, hogy az eddigi törvények szigoru alkalmazása mellett épen elég garanciát nyújtanak és nyújthattak volna az antiszemita izgatásokkal szemben.

Egyelőre azonban az érdekel bennünket és az egész magyarországi zsidóságot, hogy fog-e tudni a kormány akaratának érvényt is szerezni — főleg a saját pártjában. Az ugynevezett egységes párt tudvalevőleg liberális és szélsőséges antiszemita gyűléke és e kétféle politikai felfogás és világnézet közepette felette nehéz és igazán elsőrangú politikai művészetet és taktikázást igénylő feladat a kormány legújabb elhatározásának a megvalósítása.

A Magyarság közli is az egyik szélsőséges korifeus véleményét a legújabb sajtó-akcióról.

„Nem hiszünk benne, — mondja a kormányt támogató egységes párti korifeus — mi tudjuk, hogy a miniszterelnök bármit mondjon is — mégis a mi emberünk. A miniszterelnök kijelentése nem egyéb, mint párttaktikai érdekből kipréselt szó... Mi semmi esetre sem fogjuk tűrni a keresztény gondolatért vereksző és a fajvédelem érdekeit szolgáló sajtó elnémitását. A kutya ugat, a karaván halad...“

Igy a kormánypárti nyilatkozó. Nem is megvetendő valami, amikor a miniszterelnökről saját pártjában azt mondja valaki: a kutza ugat, a karaván halad. Másszóval: beszélhet Bethlen amit akar, mégis az történik, amit mi akarunk.

Kiváncsian várjuk a fejleményeket. Bethlen fog-e győzni, a kormány becsületes szándéka fog-e diadalmaskodni, avagy a karaván felelőtlen elemei fogják-e továbbra is érvényesíteni akarataikat. Reméljük és elvárjuk, hogy Bethlen István végre tettekkel fogja igazolni azokat a liberális politikusokat, akik benne és ígéreteiben bizva, támogatták az ő politikáját. Ne hagyja magát a karaván beduinjaitól megfélemlíteni, teremtse meg az igazi jogrendet és konszolidációt legalább papíron, — az ujságok hasábjain...

Heti Szemle

A Landau-per

Jórán napfényre került hihetlenségei között nem utolsó helyen szerepel egy zsidó ügyvédnek a ténykedése az ügyben. Bizonyos Zilahy doktorról van szó, aki kezdetben a kétségbeesett család ügyvédje volt, de aki annyira otthonos volt a különféle G. és C. osztályokban, hogy Ruzicsékból csekély 100.000 K-t kötött ki magának a családnál részükre kieszközlendő részdíjából. A tényállás ez irányban teljesen nem tisztázódott, de a kir. ügyész indítványára a bíróság is mellőzte a tanuként kihallgatott ügyvéd ur megesketését azzal az indokolással, hogy gyanu van arra, hogy ő is részes a büncselekményben. Mi már régen figyelemmel kísértük Zilahy doktor ur ténykedéseit, már akkor akartunk vele foglalkozni, mikor Zilahy doktor ur a Joint megbízott jogtanácsosa volt, aki a szerencsétlen galíciai zsidók ügyében volt hivatva a toloncházban eljárni. A Joint 10.000 K havi fix fizetést adott az ügyvéd urnak, aki azonban a védtelen galíciai zsidóktól külön is nagy-szerű tiszteletdíjakat szedett és valósággal monopolizálta a toloncházat, ahová csak neki volt szabad bejárni. A toloncházban szinylődök hozzátartozói kétségbeesésükben utolsó ruhadarabjukat is eladták, hogy a nagy tiszteletdíjakat lefizethessék. És mi hiába kértünk orvoslást a Joint uraitól... Most pedig a Landau ügy leplezte ennek az önzetlen „zsidó” ügyvédnek viselt dolgait...

„Cionista”!

Rabbit választott a debreceni hitközség. A nagy-tudású monori főrabbi volt a hivatalos jelölt, aki igazán méltó arra, hogy a nagy hitközség rabbiszékét betöltse. És a választó gyűlésen néhány elkeseredett hitközségi tag, akik bizonyára nem elvből, hanem esetleg családi okokból voltak más jelölt hívei, a jelölt nevének említésénél ezt kiáltották közbe:

— „Cionista!”

Igen cionista, tehát főbenjáró bűn miatt nem választható meg. Szinte hihetetlen ez a közbeszólás és hogy a hitközség derék elnöke nem figyelmeztette volna a közbeszólókat, hogy „uraim a hitközség székházában vagyunk”, nem is hittük volna el, hogy egyáltalában zsidó gyülekezetben vagyunk. Hát lehetséges-e, hát hihető-e, hogy még ma is akadnak bornirt emberek, akik a főrabbi esélyeinek csökkentésére azzal akarnak ellene hangulatot kelteni, hogy: „cionista”. Hát a cionizmus, ami a testestől-lelkestől való zsidóságot — a plusz zsidóságot jelenti, nem legfőbb erénye, legfőbb disze és legszebb ajánlólevele egy főrabbinak? A zsidó nép jövőjéért, nemzeti újjászületésünkért való önzetlen és lelkes fáradozást bűnnek tekinti egynemely debreceni zsidó civis? Bűn az, hogy a rabbi felülemelkedik a hitközség szűk keretein és szélesebb látókörrrel, tágabb világnézettel foglalkozik a zsidóság ügyével. Bizony mondom nektek debreceni zsidók, ha a megválasztott új főrabbi nagy tudásán, puritán jellemén, vallásosságán felül még cionista is, ugy büszkék lehetnek a választásra. A debreceni hitközség nagy többsége sem tekintette bűnnek a cionizmust — egy főrabbi

részéről és megválasztotta cionista volta dacára. De azért ez a közbeszólás nem öregbítette a nagy zsidó hitközség dicsőségét...

A getto veszedelme

A Szózat vasárnapi száma szenzációs hírt röpit világgá. A getto zsidó utcáiban — írja — valóságos életveszedelem kereszténynek, pláne ébredőnek járni. Őszintén megvalljuk, eddig egész másképp voltunk informálva, eddig úgy tudtuk, hogy ha az ébredők és tányérsapkások megjelentek a Dob-utcában és környékén, a megriadt zsidók futva menekültek a kapuk alá, azok pedig, akik idejében nem tudtak elmenekülni, azok véres testtel maradtak az utca közepén. A Szózat szerint a szegény ébredőket szinte hipnotizálják a zsidók, hogy csak jöjjenek az ő utcájukba és a szegény ártatlan mit sem sejtő ébredő, így esik csapdába. Igazán sajnáljuk szegényeket. A belügy-miniszter ur figyelmébe ajánljuk az ébredők Sörház-utcai házát, vezényeljen ki megfelelő karhatalmat őrizetére, mert ahogy mi a Dob-utcai zsidókat ismerjük, ezek képesek lesznek az ébredőket még saját utcájukban is megtámadni...

Tizenhárom millió zsidó a Népszövetségi Liga nyilvántartásában

— A Zsidó Szemle bécsi tudósítójától —

Bécs, aug. 5. Az oroszországi, szovjet-ukrajnai zsidók üdöztetései miatt panasszal fordultak a Népszövetséghez és mint nemzeti kisebbségek igényeltek védelmet. A zsidókérdés a Népszövetségi Ligát is foglalkoztatni fogja, mert — mint beavatott helyen értesül bécsi munkatársunk, — a Népszövetségi Liga bécsi titkársága tanulmány tárgyává tette az egész zsidókérdést és valószínű, hogy a Liga legközelebbi összeülésén már konkrét javaslatot fog találni.

A tanulmánynak egyik legérdekesebb részlete, amely Beszinszkinék, az ismert nevű zsidó statisztikusnak adatai alapján igyekszik megállapítani a világ zsidóságának létszámát. Pontos számokat nem lehet megállapítani, hivatalosan is elismerhető tényként vehető azonban, hogy a zsidók száma Európában 9,073.522, Amerikában 3,215.873, Ázsiában 444.331, Afrikában 391.900, Ausztráliában 19.415, vagyis a hivatalosan számontartott zsidók összszáma 13,145.041. Az összlakossághoz arányitva Európában 2, Amerikában 2,5 százalék a zsidók száma. Nagy tömegekben a zsidóság kereskedelmi és kulturmetropolisokban él. A legtöbb zsidó New-Yorkban (1 millió 350,600) és Chicagóban (359.000) él. Európában a vezetőszerp Lengyelország fővárosát, Varsót illeti 358.000 zsidó lakossal. Varsó után Budapest következik, amelynek a statisztika szerint 205.6000 zsidója, van. Odesszában állítólag 185.000 zsidó él, az azonban aligha fedi a valóságot, mert a bolsevikiek elől a zsidóknak nagy része elmenekült: viszont valószínűtlenül hangzik az az állítás, hogy Bécsnek csak 175.000 zsidó lakója lenne. Berlinben 143.000, Londonban 132 ezer zsidó él.

Beszinszki statisztikája a világháború előtti népszámlálási adatokat vette alapul...

A zsidó néphez!

A huszonöt évvel ezelőtt megtartott első cionista világkongresszus irányt és programot adott a cionista szervezetnek: „A cionizmus a zsidóság számára közjogilag biztosított nemzeti otthon akar teremteni Palesztinában.”

1922. július 24-én, 5682. év tamusz hó 28-án a népszövetségnek Londonban üléséből legfelsőbb tanácsa egyhangú határozattal elismerte a palesztinai zsidó nemzeti otthon építésének szükséges és jogos voltát és utasította Angliát mint mandatárius nagyhatalmat a Balfour-deklarációban lefektetett megállapodások tényleges végrehajtására.

A népszövetségi tanács határozata sokszorosan kötelezi a zsidóság egyetemét, hogy palesztinai nemzeti otthonát saját erejével építse fel, saját javára, de az ottlakó nem-zsidó nemzetiségek javára is és az egész emberiség kulturális haladása jegyében.

A zsidóság képvislete, Jewish Agency gyanánt — mely a zsidó nép minden erejét van hivatva összegyűjteni e nagy feladatra — a Cionista Szervezet van elismerve. A mandátum 4. szakasza erre vonatkozólag így rendelkezik.

„Egy megfelelő zsidó képvislet, „Jewish Agency“ hivatalos testület gyanánt ismertessék el, azzal a feladattal, hogy Palesztina közigazgatásának gazdasági, társadalmi és egyéb ügyeiben közreműködjenek, amennyiben ezek a kérdések a zsidó nemzeti otthon felépítésének és Palesztina zsidó lakosságának érdekébe vágnak.

„Ilyen képvisletül a Cionista Szervezet ismertetik el, mindaddig, amíg ennek szervezete és alkotmánya a mandatárius hatalom felfogásának megfelel. Ez a szervezet ő felsége kormányával egyetértésben hivatva lesz az összes zsidók közreműködését biztosítani, akik készek a zsidó nemzeti otthon felépítésénél segédkezni.”

Zsidók!

Nagy és felelősségteljes munka előtt állunk! Ebben a nagy pillanatban felszólítunk benneteket, csatlakozzatok a Cionista Szervezethez, amelyiknek elhatározott és komoly szándéka az összes zsidó erők egyesítése a Palesztina-munkához. A zsidó nemzeti otthon kiépítése minden igaz zsidó kötelessége.

Cionisták!

Hozzatok szót hívó és intő szavunk! Hozzatok ma, amikor már csak pár hét választ el bennünket a cionista évi világkonferenciától, hozzatok kiáltunk, feszítsétek meg minden energiátokat, erőteket és hozzatok meg minden áldozatot, hogy bebizonyítsuk: nem ért bennünket a zsidó nemzeti otthon javunkra való ítélésének pillanata semmilyen téren készületlenül.

A cionista évi konferencia, amely az első cionista kongresszus 25. évfordulóján nyílik meg, tényleges és kézzelfogható eredményekben akarja és fogja megmutatni az egész világnak, hogy egyesíteni tudja és tudta az összzsidóságot a nagy és szent cél érdekében.

Cionisták! Számítunk lelkesedéstekekre, kötelességtudástokra, szervezeti és politikai öntudatokra, munkátok komolyságára és tettekészségeitek gyors, elszánt energiájára.

Zsidók! Munkára, áldozattal tettel!

A Cionista Szervezet-Végrehajtó Bizottsága

Chalm Weizmann

Nohum Sokolow

Megújította már?
az előfizetését?

Perzsaszőnyegek

vétel és eladás

STERNBERGNEL, Dob-utca 24. sz.

VÉTKEZIK

Ki nem a BACK-féle kóser étteremben étkezik.

VI., Hajos-u. 12. Lázár-u. sarok
Az Opera mögött

Napoleon egyiptomi és palesztinai expedíciója

Nahum Sokolow: „A cionismus története“ című művéből

Bonaparte Napoleon 1799-ben felhívást intézett Kzsia és Afrika zsidóságához, hogy csatlakozzanak hadseregéhez, minek ellenében megígérte, hogy a „Szentföldet visszaadja nekik és „Jeruzsálem újra ősi pompájában fog ragyogni.“

Nem tudni, hogy ez a felhívás komolynak volt-e tekinthető. Jeruzsálem zsidói — ugylátszik — hogy nem viseltettek elég bizalommal Napoleon ígéréteivel szemben, vagy egyáltalában nem olvasták a felhívást. Egyes történetírók azt vélik, hogy ez a proklamáció csak taktika volt Napoleon részéről, avégből hogy Saint-Jean d'Acre pasájának zsidó miniszterét, Haim Muailim Farhat, e fontos tengeri erőd védelmének a lelkét a maga ügyének megnyerje. Am ez a feltevés mivel sines indokolva és igen valószínűtlen.

Egyetlen zsidó sem hitt komolyan Bonaparte nagyratörő tervében avagy győzelme lehetőségében. Ezért nem is vették komolyan ígéréteit. Bonaparte eszméje egyszerű, szándékai becsületesek voltak. Ő a zsidókat — főleg az ázsiai és afrikai zsidókat — nemzetnek tekintette, melynek elvitázhatatlan a Szentföldhöz és Jeruzsálemhez való joga.

Meg volt róla győződve, hogy támogatni fogják és győzelmét szerencsés eseménynek fogják tartani, ha tudni fogják, hogy ezáltal „az ősi Jeruzsálem újra régi fényében fog ragyogni.“ Nem volt-e ez ugyanaz a politika, amelyet később a kis nemzetekkel szemben követett Európában? A keleti zsidóság hangulata tartózkodó, sőt pesszimiztikus maradt, nem terveit illetőleg, hanem az eszköz és az időpont szempontjából. *A zsidók minden áldozatra készek voltak, hogy Jeruzsálemet békés uton visszaállítsák, de semmi-ésetre sem az ország akkori urai elleni felkelés útján.* Ezenkívül tudták, hogy Napoleon vállalkozása csak bukással végződhetik.

A törökök tervszerűen engedték Napoleon gyenge erőt minél messzebbre eltávolodni bázisuktól és előre hatolni az ország belsejébe, mialatt ők maguk hatalmas csapatokat vontak össze Szíriában, 1799 febr. 17 és 25-én *El-Arisch* és *Gazah* Napoleon kezébe került. A zsidók menekültek Gazahból, Jeruzsálemben a franciák győzelme és az általuk elkövetett kegyetlenkedésekről szóló hírek pánikot keltettek. Már-már tudni vélték, hogy Napoleon utban van, hogy hadseregeivel Jeruzsálembe bevonuljon. A helytartó parancsára a lakosok sáncokat kezdtek ásni, és ebben a zsidók is részt vettek. A jeruzsálemi főrabbi *Moses Mordechaj Mejuchasz* maga is beállott a sáncások közé és lelkesítette kitartásra buzdította hiveit. Napoleon megjelenése Palesztinában hasonlított a meteor feltünéséhez, amely eltűnik, miután mindent elpusztított. Terve, hogy egy keleti birodalmat alapítson, összeomlott. De tény az, hogy Izrael birodalmának visszaállítása komolyan foglalkoztatta ezt a nagy hódító példátlanul álló pályájának kezdetén. Ő és hivei e balsiker után is sóvár szemekkel tekintettek erre az országra és az ő nagyratörő terveiből sarjadzott ki ezen keleti területek későbbi jóléte,

amelyek eddig magukra voltak hagyatva és amelyekkel senki sem foglalkozott.

Napoleon terveinek gyakorlati értékét bármire becsüljük is, tény az, hogy a gondolat: Palesztinát visszaadni a zsidóknak, foglalkoztatta a lelkeket. Bizonyos, hogy az ilyen tervek meg sem születhettek volna Napoleon agyában, ha Franciaországban nem nyilvánultak volna meg zsidó körökben hasonló törekvések. Bonaparte még fiatal korában is sokkal több politikai belátással rendelkezett, semhogy egy olyan vállalkozásba bocsátkozott volna, amelyet előbb saját országának mértékadó köreivel meg nem beszélt. Tény az, hogy ezek az eszmék beszéd tárgyát képezték Franciaország zsidói között és hogy ezek az eszmék igen népszerűek voltak. Ezért feltehető, hogy Napoleon terve sokkal komolyabb volt, mint amilyenek az első tekintetre látszott.

A francia zsidók akkori gondolkodását és érületét érdekesen világítja meg egy írás, amely a francia történetírók részéről eddig nem részesült kellő figyelemben. Ez az írás: *„Egy zsidó levele testvéreikhez“*, 1798-ban látott napvilágot, — tehát egy évvel Napoleon felhívása előtt. Ez a levél egy cionista program-féle, különféle elemeknek, részben zsidó, részben francia nemzeti, imperialisztikus tendenciájú gondolatoknak a konglomeratuma, olyan szellemben megírva, amelyet csak az erősen zsidó nemzeti érzés inspiráltatott. Ama idők zavaros politikai spekulációi már magukban foglalják némely eszmék csiráit, melyek csak száz év múlva jutottak kellő formában kifejezésre a különféle modern cionista felhívásokban, röpiratokban és programokban.

E „levél“ írója joggal nevezi témáját „a zsidó történelem legnagyobb eseményének“. *„Itt az ideje — írja — hogy az elviselhetetlen jármot lerázzuk magunkról, itt az ideje, hogy a világ többi népe között méltó helyet küzdjünk ki magunknak“*. A világ népei — reméli — támogatni fogják a zsidókat törekvéseikben, hogy a zsidó nemzet nemzeti ideáljához méltóan kezeltesék. A szerző ezután a zsidó tragédia megoldásával foglalkozik. Visszapillantást vet a zsidóknak sok évszázados szenvedéseire és ez a visszapillantás nem kevésbé tragikus, mint a középkori zsidó elegiáknak a hangja, habár az írás csak néhány évre a nagy forradalom után látott napvilágot.

Ez a szerző kétségtelenül csak szócsöve volt a háta mögött álló nagy tömegeknek. Az a tény, hogy a levél tartalma az akkori uralkodó nézeteivel meg egyezett, és hozzájárulásával jelent meg, igazolja, hogy az abban foglalt eszmék a kormány helyesléssel találkozottak. Ezért tekinthetjük az egy év múlva megjelent Napoleoni felhívást az akkor uralkodó hangulat tragikus folyományának. Ehhez járult az a tény, hogy hasonló tervek Angliában is terjedtek és a gondolat, hogy Izrael birodalma visszaállítsassék, ott is rokonszenvvel tárgyaltatott.

És fontos a tény, hogy a 18. század végén sokan, keresztények és zsidók nemzeti szempontból foglalkoztak a zsidó problémával.

Sir az apám . . .

(Inkvizitorok karmái közt, Sopronban)

Az én apám hatvan éves és Burgenlandban lakik és vagy féleve már annak, hogy Magyarországra való honosítását kérelmezte. Az én apám, hatvan éves öreg kis zsidó ember, a háromévi rémséges idők minden szennyén felülemelkedve magyar, csak magyar maradt és...

Az én apám még ma is, harmincöt évi sváb faluban való tartózkodása ellenére magyarosan beszél a német nyelvet, de magyar szavai illatosak az erőteljes rábaközi tájszólástól. Az én apám magyar szót beszélt a mi sváb falunkban, amikor még az ottani tanító, jegyző is csak dadogta azt. Az én öreg zsidó apám pionirja volt a nyugati vidéken a magyar nyelvnek, kulturának és hat gyereke, a szegény magyar-zsidó házaló-kereskedőnek véres izzadságok és robotok és halálbaajuló koplalások után mind a hat gyereke magyar középiskolát végzett.

És mind a hat gyereke magyar, csak magyar volt. És önként, magyar lelkesedéstől hajtva ment a harctérre három fiafi. És én vakom ténferegtem másfél évig az utcán a háboru után és félvakon rovom ma is a sorokat a magyar kultúra szolgálatában. Bátyám, a négyszeresen kitüntetett főhadnagy még ma is sinyli a piavei malária rohamait és öcsém feje még ma is félrebillen a fronton szerzett idegsokk utóhatásától.

Az én apámnál puritánabb embert, szentebb embert keveset hordoz Kulturmagyarország. Az én apámról azt mondják a vasi, győri, veszprémi és sopronmegyei parasztok: „á'nnem is zsidó, hanem igaz á'mber...”

Ma feltámolygott Pestre az apám. Ruhája piszkos, ősz szakállá tépedt és az arca... óh Uram Istenem... és a szeme, az ő tiszta, áldott szeme...

Ma beesett szegény apám, az én nagyuri kegyelemmel berendezett lichthofmenti garzónlakásomba, leesett a földre... mint a zsidó bójtnapokon a falumbeli templom kőcöckáira... és sirt, sirt, fuldokló szavának minden erőtlen akcentusához furesánbénán hadonászott vézna, kiaszott karja...

— Megverték... fiam, megverték, megkinozták... fiam... a börtönből, kukacok, piszkok, büzők börtönből jövök... a börtönből jövök... fiam... megverték... engem... aki apám kezén kívül ember sujtó tenyeret nem éreztem soha... — és sirt a földön az én öreg apám.

Odaültem melléje a földre és vizet hoztam neki és megmosdattam szegényt. A fülét, amelyből még mindig szivárog a vér... a szemét, a nyakát... szegény apám véresre vert testét.

És nem kel fel a földről. És mellette ülök a földön. Mesél, vaiami furcsa, sohanem-hallott, idegen hangon és veti, le, ruháit, amelyek nem-kerültek le testéről négy nap óta...

— Vasárnap este fiam bementem határátlépő igazolvánnyal Sopronkeresztúrról Sopronba... Velem a táská, meg a pénz, százhetvennyolcezer korona, amit a kereszturi zsidóktól, meg a G. A. Scheidttől kapok mindig kölesön bevásárlásra... Meg kenyér is volt benne, egy kiló alma... két napra ennivaló... Vizsgálják a Gy. S. E. V. soproni pályaudvarán az igazolványomat, este 7 órakor. Azt mondja egy szőke vámőr.

— Maga öreg, álljon félre.

És ő félre állt, amíg mindenkit igazoltattak. Csudálkozott ugyan, mire jó ez? Hiszen őt ismeri ez a szőke ő, mindenki ismeri Sopronban, minden kisgyerek és humánus nagyur és minden héten bejött igazolvánnyal Sopronba, amióta szegény hazájától elszakították falunkat, hogy a budapesti Scheid G. A. arnyolvasztó cég számára a dunántúli városok ékszeréseitől törmelék aranyat és ezüstöt vásároljon.

— Aztán azt mondta a szőke: nyissa ki a csomagot. Nem talált semmit. Le a ruhával, azt mondta, és talált nálam százhetvennyolcezer koronát, mutattam a közjegyzői irást, meg iparigazolványt, meg a számlákat: törmelék aranyat veszek a G. A. Scheidnak Pesten.

— Jöjjön öreg a rendőrszobába.

Csudálkozott apám, mire jó mindez... de ment. És jött a szőkén kívül, még három határőr.

Apám ül a földön, nekitámaszkodva a falnak és ősz szakállára rácsöpögnek kövér könnyei. Aszott karjai furesánbénán hadonásznak.

A pályaudvari rendőrszobába mentek. Az apám, a sovány, kicsi öreg zsidó és utána négyen kardosan, puskásan. És magukra csukták az ajtót.

És a félhomályos szobában a szőke lapáttenyeres rácsattant apám balarcára. Apám megtántorodott és nekiesett a falnak és a szőke ököllel verte a fülét, amiből kiszakadt a vér. Apám a földre esett és a szőke határvámőr az orrát verte és orrából kidőlt a vér és apám nem tudott jajgatni, csak most mutatja szegény, elnyulva a földön, hogyan feküdt, hasmánt és kaparta dermedt kinjában a padlót.

— Megmondod az igazat zsidó?

— Mit? — feküdt arccal a földet csókolva az én apám.

Rugás. Apám, szegény, felüvöltött...

— Csempésztél vén disznó... valld be... aranyat csempésztél Bécsbe a kommunistáknak — rugás, a szőke letérdel a földre, apám mellé, tarkóját veri öklével. Apám nyöszörög — nem, nem igaz, esküszöm hat gyerekeim életére, esküszöm... félvak nagyfiam soha ne lászson, ha igaz...

Ütés, rugás, röhögés. A három statisztá közül az egyik letörli apám arcáról a vért. A szőke felrántja apámát a magasba.

— Vén gazember — megfogta apám jobbesüklőjét — vén zsidó, bűdös zsidó — csavarja hátra apám kezét — csempésztél aranyat Bécsbe — apám hörög, a tenyere már fenn van hátán a nyak felé — bűdös

BENKŐ KÁROLY
ASZTALOS MESTER
LEHEL-UTCA 14.
VÁROSI MŰHELYBÉRHÁZ.

KÉSZIT ÉS RAKTÁRON TART
csakis elsőrendű műbutort.

VÁLLAL MINDENFÉLE
ASZTALOS
MUNKÁT.

zsidó, valld be, csempésztél — fogja bal kezét és térdével támasztja apámat és köp fehér szakállába és húzza balkezét. Apám ajkán a köpésre rábuggyan az örjögő kinok habja — bűdös zsidó valld be...

Apám sir, ugy sir, mint egy gyerek.

— En nem vallhatok magamra gazemberséget — bal keze roppan, baltenyere hátul, a nyaknál, a gerinc tetején belehull a felszorított jobb tenyérbe.

Es apám sir, üvölt, nyöszörög. Aztán eleresztik. Szegény apám itt a földön rémulten forgó szemekkel mutatja, hogyan hullott le két szegény, drága, munkától aszott keze. Aztán vízzel mosták. Azt mondja a szóke a három hallgatónak.

— Ilyen bűdös öreg zsidó, nem akar vallani... na majd.

Aztán fogja apám pergamenszinü kezét és vékony madzaggal kötözi csuklóban össze két karját. A vékony erek megduzzadtak és egy a három statisztika közül így:

— Na, egyszer én is... és areul üti apámat és összekötözött kezü apám a falnak röpül.

— Vallasz zsidó?

Apám újra a földön fekszik, aztán újra rátípor a szóke. Lehuzza cipőjét, vékony madzaggal, husigvágón összekötözi két lábát. Aztán a két összekötött lábat a két összekötött kéz között feltolja a fejig. Aztán a két lábfejet visszatolja, aztán a két fejnél benyomuló térd alatt áttól egy seprűnyelet. Aztán apám ilyen helyzetben van; ül a fején és két mezetlen talpa az ég felé mered. Aztán az égbe nyuló talpak fölött fenyeget hadonászva egy vasvonalzó.

— Vallasz zsidó? — és apám a nyomorékká vert, volt katonafaira gondol és szegény anyámra és puritán becsületességére és: *hogy nem szabad senkit sem rágalmazni: tehát saját magát sem* és véres habos száját összeharapja és imádkozik és készül az Uristen színe elé...

— Ilyen makaes, bűdös öreg.

Aztán felfordítják... Aztán, irtózatoss... a bakancs lábaj felé tapog... Apám felüvölt és — én itt a én lichthofos szobámban vízzel mosom fel az emlékektől hisztériásan siró apámat.

— Vallasz zsidó?

Es apám vallott.

— Csempésztél?

— Igen.

— Hányszor?

— Minden héten két kilót, aranyat.

Röhögés.

Aztán megmosták apámat. Cirogatták. Támogatták. Este hét órától tizig verték és egy óráig pihentették. És apám aláírta a jegyzőkönyvet, hogy havonként négyszer csempésztett kiloszámra aranyat Bécsbe, ő aki 1918 óta nem volt Bécsben, ő akinek ötvenéven át tartó robot után annyi vagyona sincs, hogy egyszer az ötven év alatt megengedje magának a luxust, hogy két hétig ne robotoljon, ne házaljon.

Este tizenegykor átvitték a soproni rendőrségre. a jegyzőkönyvvel. És szegény anyám hétfő reggel bement, pusztán véletlen Sopronba és meglátta a piac melletti rendőrségi fogda ablakában apámat sirni... Aztán minden jól lett. Egy dr. Márkus nevű, humanus soproni ügyvéd és Pammer rendőrkapitány em-

berséges közbenjárására kedden estefelé szabadon engedték az ügyészség fogházából...

Az a szóke, valami Radics, a pénzt akarta, amelyik sose volt apámé. Egy zsidóét, akit lehet ütni, pofozni, kinezni. Ezek a vértől kótyagos legények... ezek a középkori tatárokat megszegyenítő kulturemberek állnak határórt Csonkamagyarország nyugati végeinél.

Es apám gyürött, puffadt arcára halványan borul az árnyék:

— Fiam, de azért felejtse el mégis ezt... Árt a fájós szemednek, amit a hazád védelmében szerezte, árt ám nagyon, ha szomorú dolgokon jár a fejed...

Es az agyongyötört, burgenlandi, sopronkereszturi, öreg hatvanéves zsidó, az én apám vérekes szeme ide-oda révedezik a haza említésénél...

Gergely Sándor.

Ne feledkezzünk meg a Zsidó Szemlééről !!

Dr. Schlesinger Sámuel

a debreczeni zsidó hitközség főrabbija

A hitközség ösgyűlése hozzájárult a közgyűlés döntéséhez

— Debreceni tudósítónktól —

Vasárnap délelőtt negyed tizenegykor ösgyűlésre jöttek össze a debreceni statusquo zsidó hitközség tagjai, hogy döntsenek a hitközségi képviselőtestület határozata fölött, amellyel a hitközség főrabbiává dr. Schlesinger Sámuel monori főrabbit választotta meg.

Azok a röpivek, amelyekkel az elmúlt hét utolsó napjaiban és közvetlenül az ösgyűlés előtt is elárasztották a hitközség tagjait, arra engedtek következtetni, hogy az ösgyűlés nem fog közfelkiáltással hozzájárulni a képviselőtestület döntéséhez. Rendkívül nagyszámú érdeklődő jelent meg a hitközség Simonffy-utcai székházának nagytermében és izgatottan tárgyalta az esélyeket. Feltűnően nagy számban voltak jelen olyanok, akik szavazó jogosultsággal nem bírnak és főleg ezek agitáltak hevesen a röpiratok értelmében olyan irányban, hogy az ösgyűlésnek nem-mel kell szavazni.

A határozatképeség megállapítása után nyitotta meg dr. Fejér Ferenc hitközségi elnök az ösgyűlést az alábbi beszéddel:

— Ebben az ünnepélyes pillanatban, amikor Önök, igen tisztelt uraim dönteni fognak ezen, a hitközségünk jövő életére, fejlődésére legfontosabb kérdésben, — legyen szabad a közgyűlés határozatának, hogy úgy mondjam, hivatalos közlésével kapcsolatban, elnöki kötelességemből folyóan néhány rövid, felvilágosító szóval szolgálni.

Boldog emlékezetű és nagyérdemű volt főrabbinink Krausz Vilmos iránti mélységes kegyeletből csak jó-

val a gyászév eltelte után kívántuk az ő árván maradt helyét betölteni. De az élet is megköveteli a maga jogait és így hitközségünk érdekében végre is elodázhatatlan kötelességünké vált ezen legfontosabb kérdés megoldása.

A közgyűlés általános többséggel választott is közülök. A többség választását következő szempontok irányították:

A megválasztott főrabbi személyében *feltétlen garanciát látott arra nézve, hogy a haladó kor és magyarságunk jogos követelményeinek kielégítése mellett, — hitközségünk konzervatív jellege minden körülmények között továbbra is megmaradjon.*

Leginkább biztosítottnak látta a megválasztott főrabbi a mi konzervatív hitközségünk azon jogos, de eddig fájdalom nem eléggé méltányolt kívánásának megvalósítását, hogy gyermekeink, fiaink és leánykánk fogékony lelkében *növelje és mélyítse a vallásos érzést, — fejlessze és erősítse a zsidó önértéket, hogy zsidó hitünket sohase szégyeljük és meg ne tántorodjanak soha, se fényezésben, se nélkülözésben, hogy magyarságuk mellett feltétlenül ragaszkodjanak ősi zsidó hitükhöz, az összes vallások összforrásához.*

Tudomást szerzett ez a többség arról is, hogy a megválasztott főrabbi szent és jámbor családból származik, előkelő statusquo és orthodox főrabbiakkal közeli rokonságban áll, természetesen maga is kifogástalan vallásos jámbor életet él. Olyan nagy talmudtudással, széles terjedelmű készlettel rendelkezik, mellyel nemcsak magának szerez megbecsülést és tekintélyt, hanem fényt áraszt majd hitközségére is, mely régi és még a legkiválóbb egyének mulandó életétől sem függő, örökéletű hagyományaihoz hiven rendületlenül meg akar és meg fog maradni minden intézményében továbbra is a Sulchan-Áruch alapján.

Tisztelettel kérdem, méltóztatnak-e a közgyűlés ama határozatát, mellyel dr. *Schlesinger Sámuel monori főrabbi urat a debreceni izr. hitközség főrabbiának megválasztotta, elfogadni?*

A nagyhatású beszédet sűrűn szakította meg lelkes tetszésnyilvánítás s a kérdés feltevése után elemi erővel tört fel a kiáltás:

— Éljen Schlesinger!

Voltak azonban disszonáns hangok is. Mikor az elnök az új főrabbi érdemeit méltatta, egy hang közbekiáltotta:

— *Cionista!*

Nagy felzudulás támadt erre, heves ellentmondások hangzottak el, de mikor *Fejér Ferenc* elnök, aki elejétől végig ritka tapintattal és egyben eréllyel vezette a gyűlést, harsány hangon a zugó tömeg felé kiáltott:

— Uraim, a debreceni zsidó hitközség székházában vagyunk, — egyszerre esend lett a teremben. A kérdés feltevése után a lelkes éljenzés közepette is sokan kiáltották: Szavazzunk! majd az elnök felhívására *Lőrincz Jenő* postafőtiszt jelentkezett és szavazást kért.

Az elnök erre elrendelte a szavazást, két szavazatszedő küldöttség előtt. Egyiknek elnöke dr. *Freund Jenő*, a másiké, dr. *Csengeri Ignác* lett. Később a szavazás gyorsítására egy harmadik bizottság is alakult ifj. *Schwartz Vilmos* el-

nöklésével. A szavazás, különösen eleinte, meglehetősen izgalmas jelenetek közt folyt, mikor azonban kiderült, hogy a közgyűlés határozatának jelen volt ellenzői közül igen sokan nem szavazók és csak hangulatkeltés céljából vannak jelen, a szavazatok fogytával a hangulat is elesenedett és negyed egykor, mikor a szavazást berekesztették, már teljes esend és nyugalom honolt a hitközség székházában.

Félegykor nyitotta meg újból dr. *Fejér Ferenc* az ösgyűlést és felhívására dr. *Freund Jenő* ismertette a szavazás eredményét a következőkben: Leadatott 401 szavazat és pedig:

I. bizottság: 146 igen, 87 nem.

II. bizottság: 66 igen, 42 nem.

III. bizottság: 31 igen, 29 nem. Összesen: 243 igen, 158 nem, tehát a közgyűlés határozatát az ösgyűlés 85 szótöbbséggel elfogadta.

Elnök: A szavazatok eredménye alapján kihirdetem a mai nagygyűlés határozatát, amely szerint a nagygyűlés a közgyűlésnek ama választását, hogy dr. *Schlesinger Sámuel* monori főrabbi urat a debreceni zsidó hitközség főrabbiává megválasztotta, elfogadta. (Percekig tartó lelkes éljenzés.)

Tisztelt uraim! Kérve kérem azokat, akik talán nincsenek megelégedve az eredménnyel, nyugodjanak meg, mint ahogy megnyugodtak az el- azon tagjai is, akik szintén kisebbségben maradtak. Költözzék mindnyájunk szívébe, lelkébe a béke, a megnyugvás, a szeretet, amelyre olyan nagyon szükségünk van ma nekünk, zsidóknak.

A jó isten kezében voltunk, vagyunk és leszünk! Ő bizonyára ezentul is gondot visel reánk.

Lelkes éljenzés zugott fel a megkapó beszéd után és az ösgyűlés az elnök éltetésével véget ért.

Adakozzunk a sajtóalapra!

Ujitsuk meg az előfizetést!

Műbutor,

teljes lakberendezés
ebédlők, hálók, bőr
garnitúrák, uri szobák

EHRENTREU és FUCHS TESTVÉREKNÉL

BUDAPEST, VI., Teréz-körút 8. sz.
Telefon! 134-67.

BRILLIÁNSOKAT

gyöngyöket, régiségeket mindenkinél drágában veszek

Székely Emil KIRALY-UTCA 51
(Teréz-temp. szemben)

Harmadik elemista, első második polgárista 4 leányomhoz
oly szerény igényű

vallásos orth. nevelőnőt

keresek, ki kézimunkán kívül a háztartásban is segédkezne.
Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével kér

Weisz Jenő, Fehérgyarmat.

Levél egy Kadimah - cserkészhez

(A nógrádverőcei táborozás után.)

Ne busulj kis cserkészpajtás! Ne busulj, mert nincs értelme a bánatnak ott, ahol csak elfojtott kárörvendést váltana ki szomorú arcod. Ne busulj, kisfiu, inkább, ha tudod, csucsorítsd mosolygósra szád, nevéss, kacagj a szemébe azoknak az öreg bácsiknak, akik siránkozásodat jobban szeretik, mint vidám kacagásod.

Mondd: minden jól volt odakünn a háromhetes nógrádverőcei táborozás alatt. Mondd meg nekik az igazat: hemperegtél a patakban, ittad a fenyvesek sűrű levegőjét, fürödtél a tölgyes ózonos árnyékában és tudód, meg csontrendszered, meg vékony fehér bőröd mohón szitta a nap aranyláváját. A három hét alatt tobzódtál az isten pazar ajándékaiban és mondd meg mosolyogva, de bátran, hogy az isten ragyogó napja alatt, künn a rengeteg erdők irtásán megfedekezted arról, hogy néha éhes vagy, hogy a kis tizenégy éves cserkészszakács tej híján vízbefőtt kakaóval várt vacsorára.

Mondd meg, hogy a táborozás vége felé csak szeletenként kaptál kenyeret, mondd azt, hogy nem tellett néha a legszükségesebb élelmiszerekre és néha mert nem volt elég pokróc, fáztál és ha nem lett volna itt az amerikai Pedlow, aki hálózsákot juttatott nektek, akkor a háromheti erdei levegőzés helyett a bérkaszárnnyák lichthofjaiban napfürdőzhettél volna.

Kinek mondd?! Nem akarsz panaszkodni?! Te nem irigyled pl. a piaristák cserkészcsapatjától, akik egy darabig mellettetek táboroztak, a jólétet?! Nem akarod megmondani senki másnak azt, amit nekem mondtál az éjszakába hamvadó tábor tüz mellett?! Nem panaszkodsz, mert cserkész vagy? mert zsidó vagy?

Hát én megmondom.

Te panaszkodtál... a zsidókra. A zsidókra, akikhez elmentél sirni, hogy adjanak pár koronát a táborozáshoz. Akikhez elmentél, akiknek elmagyaráztad, hogy a Kadimah zsidó fiukat akar táboroztatni és nincs pénze, mint a Regnum Marianum, vagy a Bocskay csapatnak: az kap az államtól, a katonaságtól, a papoktól is. Elmagyaráztad nekik, mire jó a fenyvesek levegője, a tölgyek illata, a szabad napsugár... és milyen keserves mindez, bár az isten adja pazar jókedvében... ha a gyomor korog hozzá. Elmondtad, hogy nem jó, ha napfürdés után vízbefőtt kakaót kell inni és hozzá tíz deka száraz kenyeret enni... Elmondtad, hogy egy gazdag zsidó, akinek minden mellényzsebében kerek ötszázmillió korona húzódik meg szegyenkezve, *egyszáz* koronát *adományozott*. Elmondtad, hogy a zsidó hetilapok nem karolnak fel azért, mert magyar népdalok mellett, héber népdalokat is visszahog éneked nyomán a rengeteg, elmondtad: zsidó tanárok, zsidó igazgatók *megtiltják* diákjainak, hogy a Kadimahba belépjenek...

Kis barátom, elmondtál mindent és én láttalak sirni és láttalak haragudni és láttalak szegyenkezni! Ne busulj! Igaz, csak háromhetes volt a táborozás, amit a gazdag zsidók, ha siófoki vagy suinemüdei

egy napi nyaralásuk egynegyedét neked juttatták volna, nyolchetesre nyújthattak volna és az is igaz, hogy neked nincs jogod követelni semmit. Te, és százharminc táborostestvéred, szegény zsidó vagy, középosztálybeli és ők: méltóságosok. Te vagy a polgár, ők az arisztokraták és te azt nem érted. Csak megtanulod majd, hogy az a pezsgő, amit ők vödörszámra elfogyasztanak a zürichi paradicsom idején, az a te szájadizét émelyíti és keseríti — majd. Ők mutogatják gömbölyű természetük elülső részén az ékszerket és ti, én, mi tartjuk a hátunkat a materialis és erkölcsi gummibotok alá.

Igen, emlékszem, felszólítottad a hunyorgó tábor tüzet és mutattál egy ivet. *Egyezeregy száz* koronát gyűjtött a legfiatalabb cserkésztestvér, Márkus Gyuri. Ez volt a legnagyobb gyűjtés — az év alatt. És azt is láttam, vagy kettő száz adakozó adta össze ezt a pár koronát. Csupa iromba betűs aláírás. Szegény emberek, szegény zsidók adták.

És nevéttél! Még most is hallom nevetésedet, kis barátom, te tizenhét és fél éves vagy! Nem szabad még ilyen korban *ilyen* keserűen nevetni, még ha az a milliomos edénykereskedő az adományozott öt darab pléhkanál helyett csak hármat is ad...

... Talán, talán, kis barátom, a jövő évre jobb lesz, bővebb lesz a tábor. Én nem tudom, de hiszem, hogy az a nagylelkű Ur, az a nagy Zsidó, akinek a mellényzsebében annyi irdatlan millió tanyázik, fel emeli az *egyszáz* korona szubvenciót, legalább is *kettőszázra*.

„Remény tartja az embert.“

(—y.)

A Zsidó Szemlét
csak elvarátaink áldozatkészsége
tarthatja fenn

Olcsóbbak lettek
a sirkövek
Löwy-nél
Budán

II., Fő-utca 88.
(saját házában)
Telefon 146-99.

Wagner-operák

hanglemezen ismét kaphatók

WÄGNER

Hangszoráruházában,
csakis: József-körút 15.
Fényképes lemez-műsor ingyen!

SCHLESINGER JAKAB

elsőrangú orthodox késer étterem és penzió
Vilmoscsászár-ut 19. Telefon: 65-87

Elvállal lakodalmakat, elfegy-
zésokat és banketteket

A jesivák

A zsidó élet, a zsidó ethika és gondolkodás egyik tipikus, ősrégi megnyilatkozását veszély fenyegeti. Csonkamagyarországon. A talmudista, a bocher, aki külső megjelenésével is jelezte, hogy abban a községben becsülik „a törát“, kiveszőfélben van. Nem egy hanyatlási, visszafejlődési folyamat eredménye ez a jelenség, hanem a kegyetlen trianoni békeszerződés szomorú következménye. A tőlünk elrabolt területekben a magyar zsidóság szellemi és vallásos életének forrásait, a legnagyobb és leglátogatottabb jesivákat vesztette el. Ezek a jesivák, amelyek hallatára a fővárosi „modern“ zsidó orrát fintorgatja — a maguk szervezetlenségük és rendszertelenségük dacára is erős várai a zsidóságnak, konzerválói az igazi zsidó-értékeknek. Belőlük rajzanak ki szakadatlanul azok az ifjak, akikből csakhamar a zsidó községek szellemi oszlopai válnak. Nem a rabbikra és egyéb „szent“ funkcionáriusokra gondolunk, hanem azokra az egyszerű polgárookra, akik napi foglalkozásuk, becsületesen végzett munkájuk után, el tudnak merülni a zsidó irodalom termékeibe, akik zsidó szellemi életet tudnak élni. Ezek a „balbatim“ voltak mindig a községek oszlopai, ezek voltak a zsidó hagyomány legerősebb láncszemei, mert ezek gondoskodtak gyermekeikben is e hagyomány fennmaradásáról.

A jesivák rabbiképzése és metszők „sochet“-ok termelése is életbevágó, fontos misszió. Hisz még a jesiva-mentes neológia is a jesivából táplálkozik. Mert — és ez jellemző a neológia gyökértelenségére — sochet-képzésről egyáltalán nem gondoskodik és rábizza magát a jesivákra, rabbiképzője pedig tulyomórészt a jesiva hajótöröttjeiből táplálkozik. Orthodoxia és neológia tehát egyformán sinyli a jesivák hanyatlását, illetőleg hiányát Csonkamagyarországon. De míg a neológia ölbetett kezekkel, illetőleg a rabbiképzőnek üresen tátongó termeivel nézi és várja a történendőket, hisz eddig is az orthodoxia morzsáiból tengette életét, addig az orthodoxia, nálunk szokatlan elaszticitással tette serken. Tudja és érzi, hogy életéről, létéről van szó, nem bizhatja magát egyes voluntör rabbikra, akik önfeláldozással és lelkesedéssel jesivákat tartanak, hanem szervezni akarja az egész jesivakérdést. „Tomché jesivot“ címmel országos egyesületet, szervezetet létesített, amelynek célja jesivákat felállítani, illetőleg az azokban tanuló ifjúságot anyagilag és erkölcsileg támogatni. Az egyesület központja Győrben van, onnan intézi és vezeti nagy buzgalommal Donáth Sámuel a szervezés munkáját; és a munka komolyságát jellemzi, hogy az akció ezején is már hét jesivát és ugyanannyi menzát szervezett és tart fenn az egyesület. Igazi zsidó kulturmunka ez, a mievők legnemesebbike, a zsidó kötelességek legfontosabbika, amelynek teljesítése alól senki öntudatos, hagyományhű zsidó ki nem vonhatja magát.

Csak két dolgot akarunk még az egyesület szervezőinek és fentartóinak lelkére kötni. Bármily élet-szükségletnek is ismerjük fel a zsidó hagyományos irodalomnak általános — tehát nemesak szakemberek, rabbik képzésére szolgáló — terjesztését, és bármennyire fölemelő is, a voluntör, a gyakorlati érdek nél-

küli tanulás, nem zárkozhatunk el a jelen élet követelményei elől. A modern gazdasági élet komplikált, minden ága szakértelmet igényel, amely nélkül nem állhatja senki sem meg a helyét a küzdelmes élet forgatagában. Nem szabad tehát a „tórával“ foglalkozó ifjúságot valamely gyakorlati tudás nélkül az életbe kibocsátani. Aminthogy a zsidó bölcsek, a tan mesterei életük példájával mutatták már az ókorban is, hogyan kell a szellemi munkát az élet munkájával összekötni. Csak az évezredes gólusz egészségtelen levegője okozta azt, hogy a bocher „Luftmensch“-nek nevelkedett. Ha egészséges zsidó szellemű nemzedéket akarunk a jesivában nevelni akkor a nevelés eszközei közé a talmud fóliánsai mellé a kalapácsot, a gyalut és egyéb eszközeit a kenyérkeresetnek is be kell iktatni.

A második megjegyzésünk a tanításra vonatkozik. Az egész modern élet nem tud még egy olyan alakulatot felmutatni, amelyben tudást oly rendszer-telenül közölnének a tanulókkal, mint a jesivában. A zsidó, aki oly fogékony minden vívmány iránt, és annyira fel tudja használni az új eszközöket, sajátos módon maradt vissza a jesiva paedagógiájában. Itt új csapásra kell haladni. Rendszeresen tanító és oktató iskolává kell a jesivának átalakulni, amelyben igazi tanítók tanítsanak. Csak ilyen jesiva tud majd egy dolgos és művelt zsidó nemzedéket nevelni.

Tisztelt elvbarátaim és jóismerőseim szives tudomására adom, hogy az IVRIA Biztosító R. T. budapesti

VIII. főügynökségét elvállaltam

és a biztosítás minden ágazatában — nevezetesen élet, (tűz, betörés, üveg, baleset, szavatosság és szállítmányozás stb.-ben — nb. rendelkezésükre állok. Levezőlaphívásra személyesen teszem tiszteletem.

Löwenstein Samu,

Budapest, VIII., Futó-u. 13, III. 22.

Feladható Palesztinába való podgyász és szállítmányozó biztosítás is.

Hajszálak végleges eltávolítása

arcról, karról, szépségápolás, szemölcsirtás **Pollák Sarolta** kozmetikai intézete Andrassy-ut 88, I. em. „Miraclo“ hajeltávolító szer szétküldése utasítással. Prospektus.

SIRKÖVEK מצבה

PFEIFER ES HESZKY

KŐFARAGÓ MESTEREK.

X. KERÜLETI TENETÓNÉL.

TELEFON: JÓZSEF 59 — 61.

Szakorvosi

RENDELŐ venerikus betegek részére. Ezüst salvarsan oltás. Rendelés egész nap.

Budapest, VII., Rákóczi-us 82, I. em. 1. (Rókussal szemben.)

Weizmann és Szokolow

ünneplése a londoni cionista konferencián

— A Zsidó Szemle londoni tudóstójától —

Az angol cionista szervezet a napokban lezajlott évi országos értekezlete nagyszerű alkalom volt arra, hogy a Palesztina-mandátum ratifikálása után *Weizmann*t és *Sokolov*ot, a szervezet fáradhatatlan vezéreit politikai sikerükért melegen ünnepelték.

Dr. Weizmann, aki a cionista világszervezet elnöksége mellett egyben az angol cionista szövetségnek is elnöke — *Sokolov*val együtt lépett az elnöki pódiumra, hogy az értekezletet megnyissa. Tomboló lelkesedés és taps fogadta a vezéreket és szünni nem akaró hadad!, mazel tov! kiáltással üdvözölték őket.

Az ováció lecsillapulta után Weizmann mindenek előtt elparentálta *Boris Goldberget* és *Jakob Mosert*, a szervezet halottjait. Majd így folytatta:

— Az elfogadott mandátum a zsidó törekvéseket bizonyos szentséggel látta el, elérkezett a mi örömnök napja, „*Zeman szimchoszenu*“ (E szavaknál az egész közönség felemelkedik helyéről, Weizmann pedig örömkönnnyekkel a szemében elmondja az ősi áldásmondást: „*Baruch schehechjanu* — áldassék az ur, aki megengedte nekünk élni ezt az időt.)

A nagyszerű eredményt, amelyet elértünk — folytatja Weizmann — hálával kell fogadnunk. Hálasak vagyunk a népek követségének, az angol és amerikai kormányoknak, az amerikai népnek, amely döntő szerepet játszott ebben a kérdésben. Különösen és elsősorban azonban hálasak vagyunk Lord Balfournak, aki a deklarációt megfogalmazta és aki minden erejével támogatott bennünket külső és belső ellenségeinkkel szemben.

De a népszövetség határozata egyben próbaköve lesz a zsidóságnak is. Most fog eldőlni, vajjon komolyan akarja-e visszaszerezni ősi hazáját, Palesztinát. Meghajtjuk fejünket testvéreink emlékei előtt, akik vérükkel öntözték Palesztina szent földjét és tőlük kell példát venni és zárt sorokban felvenni a munkát.

Vajha korunk és nemzetünk méltónak bizonyulna a megnyilatkozott isteni kegyre. Majd *Zangwillel* és *Grünberggel* foglalkozik, akik a *Jewish Chronicle*-ben kritizálták az eredményeket és akik nincsenek megelégedve az angol kormány fehérkönyvbéli nyilatkozatával.

Igaz — mondja, — hogy 1917-ben azt reméltük, hogy sokkal gyorsabb lesz a tempo, de azóta a világ hosszú és nehéz utat tett meg. Egyetlen nép ideáljai és reményei sem valósultak meg teljesen, mindegyiknek mérsékelnie kellett igényeit. Türelem és kitartás nélkül egyetlen nép sem születhetik újra. Nagyon könnyű a kritikusoknak hősi gesztusokkal élni, azoknak a kritikusoknak, akik senkinek felelősséggel nem tartoznak.

Végül az arabokhoz intézte szavait, hogy értsék meg a zsidóság törekvéseit és közös munkával virágoztassák fel az országot, mind két nép javára.

Ujabb lelkesedés és taps fogadta Weizmann befejező szavait, a konferencia félbeszakítja az ülést és a *Hatikva* hangjai mellett folytatódik az ünneplés.

HIREK

NAPTÁR: Szombat. Ékev hetiszakas. Vas. av. 19, hétfő, av. 20, kedd, av. 21, szerda, av. 22, csütörtök, av. 23, péntek, av. 24, szombat *Reé* hetiszakas. Ujhöld kihirdetés. Rós Chódes Elu csütörtök és péntek.

A Zsidó Szemle barátjaihoz!

Megemlékeztünk arról a mozgalomról, amelyet lapunk néhány barátja indított meg avégből, hogy lapunk sajtóalapja részére állandó havi hozzájárulást biztosítsanak. A „Zsidó Szemle Barátjai“ címen megszervezték mindazokat a budapesti elvbarátokat, akik havi hozzájárulást jegyeztek a sajtóalapra. A mozgalom szép eredménnyel kecsegtet és ezen a réven reméljük, hogy a napról-napra emelkedő munkabérek és papírárak dacára meg fogunk tudni küzdeni a drágaság mindent elnyelő árjával.

A nyomdai munkabérek csak a minap emelkedtek 30 százalékkal és most újabb 40 százalék béremelést kaptak a nyomdászok, amelyet természetesen a lapvállalatokra hárítanak át a munkaadók. Ezért szükségünk van minden egyes elvbarátunk áldozatkész támogatására.

A „Zsidó Szemle Barátjai“ f. hó 24-én, csütörtök este 6 órakor ülést tartanak központi helyiségünkben (VI., Király-u. 36.), amelyre az összes érdeklődőket szívesen látja a csoport tagjait pedig feltétlen megjelenésre kéri a vezetőség.

Lapunk előfizetőit és olvasóit ezuton is arra kérjük, hogy a lejárt előfizetésüket megújítani, illetve a felemelt és a régi előfizetési díj közötti különbözetet haladéktalanul be- küldeni szíveskedjenek, hogy a lap küldésében fennakadást ne szenvedjen.

Itt említjük meg, hogy a sajtóalap részére újabb adományoztak:

Steiner József, Kapuvár 5000 K.

Breuer Albert, Bpest 500 K.

A „Zsidó Szemle“-nek fontos hivatása van, nem lehet és nem szabad, hogy épen ma, amikor a zsidó nemzeti otthon felépítésének munkálatai az egész világon új lendülettel indulnak meg, hogy épen ma hazánkban ennek a munkának egyetlen szócsove és harcosa ne folytathassa munkáját.

Mindenki tegye meg tehát kötelességét. Ujítsa meg előfizetését, szerezzen új előfizetőket és támogassa a sajtóalapot!

A ZSIDÓ SZEMLE

szerkesztősége és kiadóhivatala

— A Herzl Club minden kedden este nyolc órakor klubösszejevetelt tart az István-király kávéházban (Podmaniczky-u. 8.)

A Palesztina hivatal felhívása

Mindazok, akik a Hivatal által földmunkára ki képeztettek, jó szakmunkások és a héber nyelvben némi előmenetelt tanúsítottak f. hó 15-én, kedden délután 3 (három) óraker jelenjenek meg Király-utca 36. sz. helyiségben. Igazolól iratait mindenki hozza magával.
Beregi, s. k.

— **Kitüntetett Kadimah-cserkész.** A mult szerda esti nagy, Silos-telepi tüzvézsnél önként segédkezett az oltási és mentési munkálatoknál egy Kadimah-cserkész. Egész éjjel dolgozott ott az alig tizenöt éves fiu és hogy milyen eredménnyel, mutatja az ötezer koronás jutalom és a bronzérem, amelyet érdemei elismeréseül juttatott neki az államrendőrség abból a pénzből, amelyet díjkiosztásra kapott. A derék zsidófiu megkérte a szerkesztőséget, hogy nevét hallgassuk el, nehogy ismerősei megrójják, hogy kötelességteljesítésével kérkedik...

— **Amerikaiak a cionista évi konferencián.** Az amerikai cionista szervezet az augusztus 25-iki karlsbadi cionista évi konferenciára a következő megbízottait küldi: Louis Lipskyt, Abrahám Goldberget, Peter Schweitzert, Hermann Chenuet, Morris Rothenberget, Bernard A. Rosenblattot, Jacob Fischmannt, Henriette Szold kisasszonyt (jelenleg Jeruzsálemben tartózkodik) és Abrahám Schomert. A delegációnak adott direktívák között szerepel az amerikai cionista szervezetnek ama kívánsága is, hogy a következő cionista világkongresszus a jövő évben Palesztinában töltesse. (J. C. B.)

— **Orosz cionista összejövetel Berlinben.** A Merkaz a mandátum ratifikálása alkalmával vasárnap estére gyűlést hirdetett, amelyen több mint ezer Berlinben élő orosz cionista jelent meg. A lelkes hangulatban lefolyt gyűlésen beszédet mondott W. Temkin, az aransoni rabbi, az oroszországi nacionalista orthodox zsidók képviselője, továbbá W. Latzki, a kelet-európai zsidó néppárt tagja. A nagy tetszéssel fogadott beszédek után politikai rezolúciót fogadtak el, amelyben kiáltványt bocsátanak szerte az egész világ zsidóságához, avval a felhívással, hogy mindenki siesen anyagilag, erkölcsileg a palesztinai nemzetj otthon felépítésének előmozdítására.

— **A Waad Leumi tiltakozása.** A Waad Leumi tiltakozó sürgőnyt küldött a hedzsászi királyhoz, amelyben erélyesen visszautasítja a mekkai mohamedán zarándokok szélteben terjesztett rágalmát, amely azzal akar zavarokat támasztani, hogy megrágalmazza a cionistákat, hogy a jeruzsálemi Omár mecsetet a zsidók zsinagógává akarják átalakítani. A Waad Leumi hangsúlyozta ennek az alaptalanságát és kiemelte sürgönyében azt is, hogy a cionista szervezetek legfőbb törekvése az arabokkal békében és harmóniában éni. Az egyiptomi arab sajtó is élénk felháborodással tiltakozik a mekkai zarándokok kumérgezése ellen.

— **A Herzi Klubban** jul. 30-án Kohn Dávid beszélt a cionista kötelességteljesítésről, sékelgyűjtésről és Keren Hajeszodról. A meggyőző érvekkel és igaz zsidó lelkesedéstől fűtött szavai mély benyomást keltettek, különösen, amidőn felhívta a hallgatóság figyelmét arra, hogy az igaz cionista, ha életében nem fizetett másért, halála előtt végrendeletében tegye azt. — Vasárnap aug. 6-án Lebovitsch Lipót nagyszabásu előadást tartott, amelyben a hallgatóság rendkívüli érdeklődése mellett a palesztinai telepítésre vonatkozóan gyakorlati terveit fejtegette. Előadását nagy és lelkes vita követte, melynek folytatását a kedd esti összejövetelre halasztották. — Vasárnap aug. 13-án Löwenstein elvbarátunk tart a szervezet helyiségében (fél 11 óraker) előadást. Érdeklődőket szívesen látunk.

— **Achad Haam a Palesztina-mandátumról.** A jeruzsálemi lapok Achad Haam levelét hozzák, amelyben többek között így ír: „A földolog, hogy a világ népei elismerték a zsidóságnak Palesztinához való tartozandóságát és jogát. De mégis, amit evvel a történelmi ténnyel nyertünk, pusztá formája annak a külső körülménynek, hogy megengedték nekünk a Palesztinában való munkát. Helyzetünk nehéz! Az egész világ szemé rajtunk. Látni akarják, mire vagyunk képesek, milyen áldozatokra, hogy nemzeti életünk fáját felvirágoztassuk.

— **A VAC hirei.** A Vivó és Atlétikai Club uszóversenye, amelyet vasárnap délután fél 6 óraker a Császárfürdőben rendez, a nevezéseket tekintve igen nagyszabásúnak ígérkezik. A hölgy-számokban, melyekben a wieni Hakoah teljes gárdájával vesz részt 20—30 hölgy indul. A müugrás (8 induló) Szalai és Nagy, az 50 yardos főverseny (12 induló) Kenyeri, Wenk, Gáborffy közt dől el, míg a 100 méteres mell főverseny Sipos biztos zsákmánya, ha csak Barta nem uszik ki jó formát. A versenyt a B. K. A. C.—V. A. C. vízipóló bajnoki mérkőzése fejezi be, mely az idény legszébb mérkőzésének ígérkezik, tekintve az egyforma erőket és a match fontosságát. Jegyek kaphatók: a VAC klubhelyiségében és a verseny színhelyén.

— **Földvásárlások Palesztinában.** A Waad Leumi palesztinai irodája hosszabb idő óta tárgyalásokat folytat arab nagybirtokosokkal. A tárgyalások kedvező kilátással folynak és remélhetőleg mihamarabb nagyobb földterületek állnak majd a telepítés rendelkezésére.

— **Esküvő.** Neiger Jenő és Klein Olga esküvője f. hó 6-án volt a dohány utcai templomban. Előkelő és nagy közönség jelent meg a népszerű jegyespár tisztelői és barátai köréből. Testületileg jelentek meg a cionista szervezet, a VAC a Kadimah cserkészek, a pesti izr. hitközség előljárói stb. Dr. Adler Illél főrabbi nagyhatásu beszédet intézett a „zsidó ideálokért“ küzdő jegyespárhoz.

István király kávéház

Podmanitzky-u. 8.

A VAC clubhelyiségei.

Az előkelő zsidóság találkozó helye.

David Frischmann

(Berlin, aug. 5. Lapzárta-
kor érkezett munkatársunk
jelentése.) Pénteken aug.
4-én, déli 12 órakor egy berlini magánklinika izü-
leti kőoperációja után 57 éves korában meghalt
Dávid Frischmann, a híres héber költő és újságíró.
Dávid Frischmann nagysága nem annyira az eredeti
alkotásokban domborodott ki, hanem a tökéletesen
művészi fordításokkal, amelyekkel héber nyelvre átül-
tette a világirodalom legértékesebb alkotásait. Dávid
Frischmann több mint husz éve Berlinben élt és két
hónapig tartó betegsége sirba vitte a nagy író.
(Dávid Frischmann munkásságának a méltatására
jövő számunkban térünk rá.)

— **Köruton Cseh-Szlovákiában.** A napokban
tért haza művészi körutjáról Wygoda Samu, az
Aréna-uti templom nagytehetségű kántora. Fé-
nyes erkölcsi és anyagi sikerrel énekelt ó-héber
zsoltárokat, opera-áriákat Wagnertől, Halevytól,
Pozsonyban, Érsekújváron, Pöstyénben, Nyitrán.
A művész-kantor a közeljövőben Amerikába indul.

— **Orvosi kinevezés.** A városmajori orthodox
zsidó szanatórium most megalakuló szemészeti osz-
tályának főorvosává dr. Fisch Géza szemorvost hívta
meg.

NYILTTÉR *)

Szívélyesen üdvözlöm **Floh Rózsika** as-
szonyt **Herzog Ábrám** urral való eljegyzése
alkalmából. Tehi dárkám szugá bäsosánim.
Rosmann tanár.

*) E rovatért a szerkesztő nem vállal felelőséget

— **Zsidó szenátorjelölt Amerikában.** Washing-
toni levelezőnk írja, hogy az amerikai republikánus
párt **Ernest Bambergert**, az ismert zsidó milliommost
és rézbányatulajdonost szenátornak jelölte. Ernest
Bamberger fia **Utah** állam zsidó kormányzójának.
Mostanáig a szenátusnak egyetlen zsidó tagja nincs.

Sékelkimutatás

Augusztus 1-ig befolyt 43060 K. Steiner József,
Kapuvár 4200, Reich Sámuel, Budapest 600, Toffler
Sándor, Mezőtur 600, Lieber Manó rabbi, Budapest
60, Minkovics József, Budapest 240, Kánitz Béla, Bu-
dapest 480, dr. Révész Aladár, Budapest 600 K. Ösz-
szesen 49660 K.

SÖRSZANATORIUM

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 7. SZÁM.

EBÉD VACSORA { MENÜ LEVES, SÜLT-
KÖRETTTEL, TÉSZA **47.— K**

LUKÁCS Fogászati rendelője
IMRE

Államilag vizsg., a berlini **RENDELÉSI IDŐ: 9—1-ig, 3—6-ig**
(ogtechnikan okl. képesítve.) **TELEFON: 96—48.**
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-utca 3. szám.

Művészi modern és egyszerű

**sirkövek nagy választék-
ban**

VALENTIN VILMOS

X., Ujtemetőnél. **Telefon Józsefi 59—85.**

Felelős szerkesztő: **Dr. Schönfeld József**
Kiadja a Magyarországi Cionista Szervezet m. sz.

APRÓ HIRDETÉSEK

Földbirtokoshoz zsidóhoz menne
gyakorlott gazdál-
kodó segédtszinek. Később esetleg benő-
sülne. „Discretio“ jelégére a kiadóba kér
meghívást.

Német, francia, angol, legkönnyebb
módszer, Rotkel, Damjanich-
utca 32.

Ha parokát akar nagyon olcsón ké-
szítettmi vagy venni, va-
lamint fonatokat, frizetteket, hajrészeket,
ugy forduljon csakis **Blau Malvinhoz**,
Budapest, Király-utca 3. **48**

Vasbutort, rézbutort, gyermekágyat
gyermekkoscsit, sodrony
ágybetétet, matracokat legolcsóbb gyári
árakon szállít Klein Gyula és Társa, vas-
butorgyár, Dob-utca 58. sz. (Erzsébet-kör-
ut mellett.) **49**

ORTH. **צו** jó, olcsó koszt,
bejáró vendégek-
nek, abonnenseknek.

SALAMONNÉ, Király-u. 8. l. 42.

Tartalmas étlap.

Keleten és Nyugaton

egyaránt köztudomásu, hogy elsőrendű
házikoszt egyszerűen készített ételek csak

BLAUS.

orthodox kóser vendéglőjében,
BUDAPEST, VI., Laudon-utca 1,
kapható. Pedáns tiszta és világos étterem.

Kitűnő borek és likőrök.

Kombinált olcsó polgári vacsorák
Előnyös előfizetések pestieknek

BÜCHLER ZSIGMOND ÉS TÁRSA

nemzetközi
szállítmányozók

BUDAPEST, V., Nádor-utca 27, Tőzsde-
palota.)

WIEN
VI., Mittelgasse 4, Telef. 3238.
Josefstadt-Jaromér
Bahnhof.

NACHOD
Palackystrasse 151.
Bratislava
Laurenzhorgasse 11.

BRÜNN
Divadelni 6.
Trautenau
Gebirgstrasse 1.

Königinhof
Riegerstrasse.
Warasdori
Karl Ludwigstrasse.

RUTTKA
Bahnhofring.
ZWITTAU
Tübauerstrasse 2.

„Neues Politisches Volksblatt“ nyomása, Bpest, Nagymező-u. 3.

Nyomdaigazgató: **Dr. Merényi Kornél.**